

ΣΗΜΗΩΣΕΙΣ

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ (1)

Ποιήματα σὰν τὸν «γ' μνο τοῦ βρονοῦ» (καὶ ἐς εἰναι παχύτερον ὁ δῆμος μὲ τὴ συνθησιμένη προσοχὴ τοῦ ποιητῆ καὶ μὲ λορικὴ ζέστη ἀπολύθεστι) οὐ μποροῦσε νὰ τὰ καταφέρῃ ἔνας στιγμαργὸς καὶ χωρὶς τὴ γνῶση καὶ τὴ μάστορες τοῦ κ. Δροσίνη. "Αλλαχ ποιήματα, σὰν τὸ «Νερό τῆς κοπίλλης» καὶ τὸν τὸ «Ιλεταχτάρι», μοῦ θυμίζουν πιὸ νεανικές καὶ περισσέμενες ἡμέρες ἔργοικ; ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς πολυαρέστη τώρα. Τὸ «Δευτέρο τῶν Ερινύων», μὲ δὲν τὴν προσπέθεισι τοῦ ποιητῆ, μοῦ φάνηκε στρυφὸν καὶ σχεδὸν δισκελικὸν στιγμαργηματικόν πλέοντας τόπο νὰ σταθῇ ἀνάμεταξ ἀπὸ τὰ στρογγυλὰ καὶ τὰ ζωντανὰ κομματια τοῦ κέδρου στὸ βιβλίο τῆς «Γαλήνης». Απὸ τάργατα τὰ μυθολογικὰ τόπα μᾶς ζεστονύθισεν ὁ ποιητής, ποῦ ξεχάσαμε καὶ φωτάμε ξερνισμένοι. «Καλέ ! τὶ πρέγγατα εἰν' αἰτεῖς οἱ Έγρινές ;»

Μερικοὶ θὰ γύρευσκαν ἀκόμα κάπου πιὸ πολλὴ τολμαὶ στην ζωγραφική, καποὺ πιὸ πολλὴ πρωτοτυπία στὴ φράση, καποὺ πιὸ πολλὴ καρδιάνη μακροτερεῖ καὶ νὰ μὴν ἔχουν δόλως διόλου ἀδίκο. Η γνώμη μοῦ εἰναι πὼς ὁ ποιητής τὴς εἰλικρίνης εἰν' ἔνας ζωγράφος ποιητής ὑπάρχει γι' κάτον ἔξωτερικός κίτρινος καὶ μᾶς τὸν παρουσιάζει μὲ τὴ χάρη καὶ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Στοις πιὸ ειστυχισμένους του στίχους πλαστικὴ ὀλιγόδογος, πιγμέλος εἰν τὰ λεύκια τοῦ Καλλιγιάνου του, καὶ διάφρανος εἰν τὰ νερά πρωινοῦ ἀσκέλευτου γυμνοῦ, μᾶς δειγνύει τὰ ἴδια, τὰ πιὸ ζηλευτὰ καρδιούτα ποῦ κριθῇ ἡ ἔθνικὴ γλώσσα καὶ ἡ μουσική. Ξεγωριστὸ γνώρισμα τῆς ὥμορφιδες του εἰναι τοῦτο ἵτα δεκαπέντε ποιητής τῆς καρδιᾶς. Ο ποιητής βλέπει, καὶ λαζεῖται. Στὸ κρύψιμο τῆς καρδιᾶς καὶ στὸ παραφέρισμα τῆς καρδιᾶς καὶ στὴ γαλήνη καὶ στὸν ἄταραξιον καὶ τρέμεισινον καὶ στὴν ἡσυχη ματιά ἐνδέ ποιητὴ ὑπάρχει μιὰς καρδιῶν ἀλλας λογοθεῖς. Ἀπὸ εὐγενικῶτερην οὐσία, ποῦ μπορεῖ ν' ἀξιζεῖ περισσότερον ἀπ' ὅλες τὰ ἀνηρυτάτα καὶ τὰ στηθοκοπήματα τῶν καραβοτσακισμάτων τοῦ πόνου.

Ο ἔξωτερικὸς κόσμος συγκινεῖ τὸν ποιητή. Δέν εἰναι κλεισμένος μόνος τοι. Σκύβει, βλέπει, προσέχει, γνωρίζει, ἀγαπᾷ, ζωγραφίζει, τραγουδεῖ. Τὸ χωρὶς καὶ τάχρογιάκλι. Τὰ φυσικά. «Τὴν Ιλλάση, πρὶν χέρι ανθρώπου τὴ γαλάσση» ή την Ιλλάση αὐτὴ τὴ λαρρεύει. Στὴ λέξη λαρρεύει πρέπει κάπως νὲ δύστομες τὸ νόσημα ποῦ δίνει ὁ Ράσκιν, γιατὶ νὰ καταλαβούμε τὴν ἀξία τῶν πιὸ πελάνων κορμωτιῶν τῆς

(1) Γεωργίου Δροσίνη «Γαλήνη». 1891—1902. Αθῆναι. «Καδονικός τυπογραφείον». «Εκτιασ. Κ. Μάιτνερ καὶ N. Καρυαδούρη. 1902. Τὸ βιβλίο, δείγμα πελάτητυπης τυπογραφίας ἀντέλειας.

«Γαλήνης». Λατρεύω κάτι· τὸ παίρνω ὅπως εἶναι· δὲν τοῦ ἀφαιρῶ καὶ δὲν τοῦ προσθέτω τίποτε, κανένα νόημα κρυμμένο δὲν τοῦ βρίσκω δὲν τὸ ξεδικλέγω· δὲν τὸ ἔξιδανικεύω. Σχες τὸ ξυνκπκρουσικό, πκηητικά· καὶ στὰ πιὸ λιγοστά. Γιατὶ καὶ στὰ πιὸ λιγοστά εύρισκεται θχμένη ἡ ὠμορφιά του. 'Αλλὰ γιὰ ν' ἀξίζῃ μιὰ τέτοια λατρεία, γιὰ νὰ γεν.ήσῃ μιὰν ἔξικ τέχνη, χρειάζεται νὰ στέκης γονατιστός μπροστά σ' αὐτὸ τὸ κάτι, μὲ δλη, τὴν προτοχή, καὶ τὴ γνώση, καὶ τὴ μελέτη.

Τὸ χωριό καὶ τάχρογιάλι. Φωνές καὶ θωριές. Τόποι καὶ ὁρες. 'Ο χτέρχος φυσικὸς κόσμος, ἔξω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἢ μὲ λιγοστά μόνο καὶ περιστατικὰ συμάδικ τῆς ἀνθρωπινῆς ζωῆς. (Φωνές τῆς Νύχτας, Μεσάρυχτα, Βράδυ, Μεσημέρι, Πρωΐ, Τ' Ακρογιάλι μας, "Υμρος τοῦ Βουροῦ, τὸ Καλύβι, Τραγονδάκι, τὸ Παραθύρι μας, τὸ Μοραστήρι, "Αρθη τοῦ γκρεμοῦ, 'Εσπεριός, ἡ Καταγριά). Καὶ μέσα στὴν ἀπείραχτη πλάση ὁ κακημένος ὁ ἄνθρωπος, ὁ φυτικὸς πάντα, ὁ ἀκέριος, ὁ πιὸ σημαντικὸς ἀνθρωπος, ποῦ ἀγωνίζεται καὶ δυστυχεῖ καὶ πεθίνει. (Τὸ Κοιμητήρι, Τρελλὴ Ιητίρα, Φωτιά, δ Βουτηγχτής, Τὸ πυροφάτι, 'Ο πεθαμέρος ψαράς, ἡ χήρα τοῦ γαύτη, Χωρισμός, τὸ Καλύβι). Καὶ οὐτερικὸς ὁ θίος ὁ ἄνθρωπος, τὸ αιματαρυσικὸ ζῶο τοῦ Σοπεγχχόνερ, μὲ τὴν φυχὴν του σκορπισμένη στὴν Πλάση, ταρκυμένη ἀπὸ τὴ λαχτάρα τὴν θρησκευτική. ('Ο Καλασμέρος, Τῆς κοπέλας τὸ γερό, ἡ στοιγειωμένη Μηλιά, Μάρρα καὶ γεράς, ἡ Καλύγρια τῆς ἀγάπης, τὸ γιωφύρι, τὸ δέρτρο τῶν 'Εριτίων). Κικκόρκι καὶ ὁ ιδιος, ὁ ποιητής καὶ μέσα στὴ γαλήνη του ἀπὸ κρυφὴν ἀνατριχίλικ ἀνατριχιαζόντας ἀγνάντια στὸ μυστήριο τῶν πραγμάτων γύρω του. ('Εσπεριός, Δενιδό μετάξι, Στὸ μοραστήρι, Τὰ ρυχτολούδα, Μεσάρυχτα, Κοχύλια, Κακογογχτά). Καὶ κάποτε προχύνοντας καὶ μιὰν ἐρωτικὴ συγκίνησην, πότε μὲ τὸ χμύδγελο τοῦ πκιγνιδιοῦ, ίσως ἐπειδὴ καταχρονεῖ τὴν ἀδιάκριτη καὶ γιὰ τοὺς ἀδιάκριτους ἔξομολόγηση, πάντα συγκρατητὰ καθὼς τὸ ἀπαιτεῖ ἡ τέχνη του, πότε μὲ κάτι τι ἐπιγραμματικὸ καὶ λιγονοάμωτο, γιατὶ δὲν εἶναι ποιητής τῆς υφρίδιας. (Τὸ πεταγχάρι, Τραγούδια τῆς μητέρας, Κοιμώσουν, Τραγούδακι, Τὸ παραθύρι μας, "Αρθη τοῦ γκρεμοῦ, Στὴ ρεματιά, 'Ο τρύγος, Σάντα Αρτιγόνη).

"Ομως τὸ μεγάλο χάρισμα τοῦ βιβλίου τὸ χυμένο ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλον ὡς τὸ στερνὸ εἶνε ἡ στενὴ γνωριμία τοῦ ποιητᾶ μὲ τὸ φυτικὸ κόσμο γύρω του. Ηρέπει νὰ πάμε σὲ μερικοὺς στίχους τοῦ Βελκωρίτη, καὶ πρέπει νὰ πάμε στοὺς στίχους τοῦ Δροσίνη πρὸ παντός, γιὰ νὰ ίδουμε πῶς ἀντικθερτίζονται ἀπὸ τὸ ζωγράφο ποιητὴ χίλια μύρια καθέκαπτα τοῦ φυτικοῦ κόσμου, (τίποτε δὲν εἶναι μικρὸ καὶ τίποτε ἀσήμαντο στὴ πλάση γιὰ τὸν τεχνίτη) ἀνεύρετα καὶ ἀνεξέταστο· ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου ποῦ δὲ βλέπει, ἡ καὶ ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ φιλόσοφου ὀνειροπλέγτη ποῦ· τοῦ φτένει γιὰ νὰ σημβολίσῃ τὴν ἴδεκ του ἐναὶ ρέον γιλιοπατημένο, ἐναὶ δέντρο χωρίς δνομή, τὸ Βελικὸ τὸν οἰκουμένης καὶ τὰ πλατεία

τῶν πελάγων. Ζῆστε καὶ γνωρίσου μὲ τὸν κόσμο σου, καὶ μᾶθε τὰ κρύψα του καὶ πάρε του τὴν παρθενιά, κ' ὅστεις δικλήξῃς τὴν ὄμηριά του. Ἀλλιώτικα δὲ εἰσαι ξυλοσκίστης ποιητής. Επροτοῦ φανῇ ὁ Μαντσόνις καὶ ὁ Λευπάρδης, ζυράχε τελευταῖς κάποιος χριτικός, ὅλα τὰ πουλιά στὴν Ἰταλική ποίησην ἤταν αὐτόνια καὶ χελιδόνια· ὅλα τὰ λουλούδια, ρόδικα καὶ βιολέττες. Ήράτον οἱ διάδικτοι μεγάλοι τραγουδιστάδες τῆς ἐναντιώθηκαν τὰς περιγραφικὰς ρουτίνας. Η ἐπινάσταση, δειλὴ στὴν ἀρχὴν, ἔξακολουθεῖ ἀπορχειστικὴ τὸ δρόμο της. Κέπτει ηῆρε τρόπον δ Pascoli (δ πιὸ μεγάλος σύγχρονος ποιητής τῶν Ἰταλῶν ὑπέρ· ἀπὸ τοῦ Καρδούτη καὶ τὸν Δανούντσιο) νὰ φτάσῃ μέσ' ἀπὸ τὴν καθιερωμένην προστυχία τῶν περιγραφῶν, τὴν παντοτινὴν παρθένα ψυχὴν τῆς τοπογραφικῆς ποιητικῆς.

Η περιγραφικὴ αὐτὴ τέχνη βρίσκεται πλούσικα καὶ τυριάζει λογοῖς λογοῖς ποιημάτω μέσα στὴ «Γαλήνη». (Ο Kalogiarros, Στὴ γηπατί, Άποθρόζη, Ανθη τοῦ γρεμοῦ, Τὸ Παραβότη μας, Τὸ Καλύβη, Τὸ Αρρογιάδη μας, Ήρα, Μεσημέρη, Βράδυ, Μεσάνυχτα, Τὸ Πηροφάρι, Φωτὶς τῆς Νίγρας, Τὸ Κογχλιο).

Καὶ τὸ πυροφάνι τοῦ φαρδοῦ,
Κ' οἱ σταλαχτίτες λάδυπουν δὰν ἀστέρια,
Καὶ στὴς σπιλιάς τὰ διάφανα νερά
Φεγγοβολοῦν καντάλια κι' ἀγιοκέρια·
Τῆς νυχτερίδας τείζουν τὰ φτερά,
Καὶ στὶς φωλιές ξυπνοῦν τὰ περιστέρια
Καὶ σπαρταροῦν τὰ ψάρια ἀστραφτερά
'Απ' τὸ καράκι στοῦ φαρδοῦ τὰ χέρια.
'Απάνω στὶς σπιλιάς τῶν κορυφῶν,
Μέσον δπ' τὰ μούσκλια κι' δπ' τὰ πολυτρίχια,
Σταλάζει βρύση ἀνώφελη, κρυφή.
Καὶ πέρα ἀπὸ μιὰ τρύπα σκοτεινή,
Στοὺς βράχους ἀκονίζοντας τὰ νύχια.
Μιὰ φωκιά ἀπαρηγόρητα θρυνεῖ.

Μὰ λάθος οὖν δὲν ἔχω, τὸ πιὸ σημαντικὸ ποίημα, ποὺ δίνει μιὰ σικεία της πική τέλεια τῆς τέχνης καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητῆ, είναι «Τὸ περσένιρο μαζε». «Σ' εὐλογημένη φυλακήν μένει (είναι ἡ φυλακὴ τοῦ Μέτρου). «Μεζί μὲ σάνκα». (Μὲ τὴν Ἀγάπην). «Τὸ σιδερόδερμό περάθυρον είναι τὰ σίδερα τοῦ σοννήτου, οἱ ἀλυσίδες τοῦ σφιχτόδεστου στίχου, τοῦ μικροκάρματου τραγουδιοῦ. Φυσάει πρὸς αὐτὸν τῆς ἀνθομύριστης κλαικιαρικῆς τάχυβρις, τάχυέρι τῆς πλάστης τῆς ὄχιλησπης. Τοῦ φέρνει τοὺς ἀντίλαχους; τοῦ κόσμου; τίποτε ἀδριετο καὶ τίποτε ἀκέραντο καὶ ἀνέκραστο. «Ολα διαλεχτά, χτυπητά, μετρημένα, γνώριμα, πανερικά. Ἀντίλαχοι ἀπὸ φωνές, ἀντίφεγγίσματα ἀπὸ θυρίες, τῆς πρατινάδης τὰ χέρια καὶ τάχυκαλισμάτα τοῦ Φεγγαρίου, καὶ τῆς Πούλιας τὰ χαρόγελα καὶ τὰ φιλιά. Η ἀνατριχίλα τῆς αὐγῆς. Τοῦ ηλιοῦ στὸ γιγλό ἡ γέννηση στερεκυντοῦ

μέ φύλλα. Λίγα ποιήματα στη ζωή μου θυμοδύαι νά διέβασα ώστε μουσικά και εικονικά και λαχταριστά σε δεκαπενταύλαχνους δροις κκλόδετους και λαμπρόνχους.

Καὶ θὰ μποροῦστε νὰ ξεχωρίζα, καὶ νάλεγχ γιατί τὰ ξεχωρίζω, κι' ἀλλα ποιήματα, σὰν τὸν «Κολογιάννο» καὶ τὸν «Ἐσπερινό», σὰν «τὴ Μάννη καὶ τὸ γιός», σὰν τὸν «Ιεθαμένο φαρᾶ» καὶ τὴν «Τρελλὴ Μητέρα», σὰν τ' «Ἀκρογιάλι μαξ», καὶ τῆς «Φωνές τῆς νύχτας» καὶ σὰν τὰ «Κοχύλια» ἢν εἶχα τόπο.

Αν υπάρχῃ καὶ γιὰ τὴν Ποιητικὴ μιὰ τέχνη πλαστικὴ καὶ μιὰ τέχνη άντικειμενικὴ καὶ μιὰ τέχνη άποκειμενικὴ καὶ μιὰ τέχνη ἀπλῆ καὶ γαλήνια καὶ μιὰ τέχνη περιπλεγμένη αἰσθηματική, μιὰ τέχνη ρωμαντικὴ καὶ μιὰ τέχνη κλασική, (μιὰ εἶναι βέβαιη ἡ Τέχνη, μὲν λογῆς λογῆς τὰ πρόσωπα ποὺ παίρνει ἡ μάγισσα ποὺ δίλι καὶ μεταμορφώνεται: χωρὶς νά πκάη χπό τὸ νά μένη ἡ θία, καὶ λογῆς λογῆς οἱ τεχνίτες προφήτες τῆς Μάγισσας) δ. κ. Δρασίνης εἶναι ὁ άργοντικὸς καὶ ὁ πρότυπος μέσα στὸν κόσμο του τραγουδιστής ἀπὸ ἀκείνους ποὺ εὐκολότερα ἀπὸ ἄλλους πλησιάζονται, χαρχατηρίζονται καὶ ἀγαπούνται. Ήλέπει κανεὶς καθαρὰ μέσα στοὺς στίχους του ποιᾶς ὥραίας τέχνης εἶναι μαζί καὶ κύριος.

— Έτικέττα θέλετε νά τοῦ χρεμάτετε;

— Μελιστά· εἶναι κι' αὐτὸ ἐν, ἀπὸ τὰ πολλὰ χρέη τῆς κρατικῆς.

Κωστᾶς Παλα μᾶς.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΑΥΛΙΑΝ ΤΟΥ MARIX LOENVENSONHN

Αν ἡ virtuosité εἶναι ἕνα ἀπὸ τ' ἀναπόριστα προσόντα κάθε τελείου ἔκτελεστοῦ, εἰν' ὅμοις καὶ τὸ ἀρνητικῶτερον στοιχεῖον τῆς ἀξίας; τοῦ καλλιτέχνου, ὃν δὲν μᾶς παρουσιάζεται παρὰ ὡς τὸ μοναδικόν του προσόν.

Κίθε ἔκτελεστής virtuose, ἀν μαζὶ μὲ τὴν ιδιότητά του αὐτῆν, δὲν ἐνόνει ἓνα αἰθηματικῶν τὸ ὄποιον καὶ νά κατορθώνῃ νά τὸ ἰδιωτικεύῃ, δὲν εἶναι περὶ ἓνας ἔκτελεστής ἀκροβάτης. Καὶ δὲ ἀκροβατιτύδες δὲν ἔχει καμμίαν σύγεσιν μὲ τὴν ἀληθινή τέχνη.

Διὰ τοῦτο μ' ἀρχετήν ἀδικροίων ἀντικρίζω τὰ ὄνθητα τὸν καλλιτεγνῶν ἀκείνων οἱ ὄποις κινούμενοι ἀπὸ τὰς ιδίας σκέψεις μὲ τὰς ὄποιας καὶ οἱ ἀκρατικαύμενοι τὴν τέχνην των ἴμπρετάριων ἑπαρδίζουν τὴν ἀπειγίαν τῆς ἀρχαίας των, παρουσιάζονται, ἀροῦ διν ἔχουν ἀλλο τι νά ἐπιδείξουν, μὲ τὸν ἀλκυστικῶτερον ἵσις διὰ τὸ πολὺ κοινόν, ἀλλὰ καὶ διλγώτερον διὰ τοῦτο καλλιτεγνικὸν τοῦ virtuose τίτλον.